

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
laintulu monarchiei pe 1 anu
intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau cate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare cate 7 cr., la a dou'a si
a trei'a cate 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 55.

— Sibiu, Mercuri 8 20 Iuliu. —

1881.

Agricultur'a in tierile locuite de romani.

Nu este acum antai'a ora, de candu ne ocu-
pamu si noi cu acesta cestiune de vietia pentru
milionele de locuitori, era in diariile speciali ea
isi are rubric'a sa permanenta, si chiaru potestatea
legislativa dincóce si dincolo, dupa-ce perde ani
intregi cu alte cestiuni, dintre care multe de valóre
tórte problematica, isi aduce une-ori aminte si de
agricultura. Se deschidu ici-colea scóle agronomice,
se facu espositiuni agricole, se impartu premie; in
acelasiu timpu inse sunt constrinsi a recunósce, cá
economii pe anu ce merge scapata totu mai tare,
era cam de doi ani incóce unu strigatu dorerosu
resuna in totu cuprinsulu Ungariei: Gráulu si
alte cerealie din Americ'a si Australi'a
ne scóte pe ale nóstre din tóte piatiele
Europei. In Europ'a se mananca pane de multe
milioné din granatie americane!

Acelasiu strigatu resuna acuma si din Ro-
mani'a!

Este tocma timpulu secerisiului. Din Ungari'a
vinu multe sciri neplacute despre recolta; din Romani'a
vinu mai totu bune. Cu tóte acestea d. Aurelianu
barbatulu de specialitate, zelosulu agronomu nu ince-
tédia a strigá la urechile compatriotiloru sei: Re-
forme, reforme in agricultura, pâna nu este prea
tardiú!

In Nr. din 1/13 Iuliu vine si „Romanulu“
cu apretiarile sale, din care o parte buna ne suna
si nóue celoru din dosulu muntiloru. Nu voimu
se dicemu, cá ne-ar fi de ajunsu numai cu atáta
inventiatura, cá-ci ne trebuesce indiecitu mai multa.
Ne tinemu a fi agricultori mai buni decâtu vecinii
nostrii meridionali, suntemu inse economi nespusu
de ignoranti in comparatiune cu apusenii si ame-
ricanii. Dara se vedemu deocamdata ce invétia
organulu ministrului de interne pe compatriotii sei,
la carii cuventulu industria ajunse a fi parol'a dilei
in anii din urma, óresicum in opositiune cu agri-
cultur'a, cá si cum acésta nu ar fi prim'a in-
dustria si mam'a tuturoru industriiloru, fara care
tóte celelalte sunt si remanu cuvinte fara nici-unu
intiesu.

„Cestiunile economice au inceputu a preocupá

la noi tóte spiritele serióse, cari sunt asta-di con-
vinse, cá progressulu economicu este acela, care
asigura viitorulu natiuniloru.

Acésta tendintia binefacátore cátra cestiunile
practice póte dá inse nascere si óre-caroru incon-
veniente. Din tóte partile nu se aude decâtu stri-
gatu aprópe unanimu: „N'avemu industria, trebue
se o creamu“.

Acésta este fórte adeveratu. Ar fi inse o
gresiéla de a ne absorbé atátu de multu in preo-
cuparea industriei, in cátu se perdemu din vedere
temeli'a prosperitatii economice, adeca agricultur'a.

Este incontestabilu*), cá suntemu unu poporu
eminamente agricolu. Chiaru calitatile militare care
le-amu aretatu in cursulu istoriei nóstre si care le
amu reamintitu Europei in ultimulu resbelu, nu
sunt decâtu rezultatulu acestei particularitati a po-
porulu romanu.

Unu dorobantiu intrebatu fiindu de unu strainu,
cum de s'a batutu cu atáta vitejia, i-a respunsu
prin aceste frumóse cuvinte:

„Ei domnule! Celu ce uda ogorulu cu sudórea
sa, scie se si'lu apere cu pieptulu“.

In acésta stá totu secretulu acelei bravuri mo-
deste si nesgomotóse a soldatulu nostru.

Tieranulu, populatiunea rurala este talp'a tieriei,
ea representa elementulu curatu romanescu, care
trecéndu prin tóte vicisitudinile, a remasu neatinsu
si sanetosu. Elu se ocupa numai cu agricultur'a
si propasirea lui numai prin inbunatatirea agricul-
turei se póte face.

Prin urmare suntemu datori se aruncamu o
ochire atenta asupra unoru cestiuni agricole de o
insemnata capitala pentru tiér'a intréga.

Aceste cestiuni sunt: inbunatatirea culturai si
restabilirea uneia din cele mai mari avutii nationale:
aceea a vitelor.

Se scie, cá calitatea cerealielor nóstre, mai
alesu a graului, in locu de a se inbunatatí nu face
decátu a scadea din anu in anu; asia in cátu ce-
realele americane si rusesci sunt mai multu cautate

*) Galicismu: este nedisputabilu, nu se póte negá,
nu se póte trage la indoiéla. Red. Obs.

decátu ale nóstre. De acolo provine si o scadere
insemnata a pretiului.

Nu e dara de miratu, cá agricultorii nostrii se
se planga cá nu sunt pretiuri. Ei se insiéla;
pentru marfa buna pretiulu nu variéza asia multu
si esista totudeaun'a; ceea ce produce o depretiare
a cerealielor nóstre, este próst'a loru calitate.

Dováda sunt porumbulu, cinquantin'a si gírc'a,
care, cu tóte pretiurile scadiute totu gasescu cum-
peratori si au cautare.

De unde provine óre reulu?

Pamentulu nostru e de o fertilitate asia de
estraordinara, in cátu nici nu intrebuintiamu in-
grasiarea lui artificiala. Clim'a e din cele priintióse
pentru desvoltarea plantelor fructifere. Prin urmare
caus'a ne consta in modulu de a produce.

In adeveru vedemu cultur'a fórte inapoiata.

Araturile se facu superficiale, fara adéncimea
necesara spre a petrunde in straturile adeveratu
vegetale ale pamentulu. Semintiele sunt próste,
nealese, necautate. Instrumentele agricole sunt inca
primitive. Culegerea holdelor nu se face destulu
de repede. Aceste tóte facu, cá graulu nostru in
mare parte are peliti'a grósa, contine puçina faina
si mai multa taritia, nu are greutate, e amestecatu
cu neghina, e de multe ori palitu si mai in totu-
deaun'a nu are colóre frumósa. Acésta lipsa de
calitate nu se inlocuesce prin cantitate. Mai bine
se facemu mai puçinu grau si bunu, decâtu multu
si prostu. Altufeliu nu vomu poté concurá pe pi-
atiele Europei.

Dara care este clas'a, care este mai apta si
mai indicata pentru a pune in practica inbunatatiri
in cultura?

De sicuru nu cultivatoriulu mare, cá-ci se scie
cá agricultur'a se imbunatatesce mai alesu prin
cultur'a mica.

Miculu cultivatoriu este locuitoriulu sateanu,
romanulu, cum dice poporulu nostru.

Legea rurala a facutu din sateanu unu omu,
unu cetatianu, unu proprietariu; dara emancipandu-lu
moralmente, nu a inbunatatitu starea lui materiala
si intelectuala in raportu cu radicarea lui morala.

In ce privesce partea intelectuala, dins'a nu
intra in cadrulu cercetarilor nóstre de asta-di.

Foisiór'a „Observatoriului“.

La a. 1784 si la a. 1849.

Si tacuisses Philosophus mansisses.

I.

Forum productionale.

(Urmare.)

Poporulu român, caruia d-ta nu i-ai spusu nici-
odata, cá'lu iubesci — precum i-o spunu unii pe tóte
tonurile, cá se'lu póta mai bine jefuí si despoia — ve
cunósce pe deplinu; elu scie, cá daca s'ar pune suta la
suta si miíe la miíe, pretiulu aceluor mosii jobagesi,
aceluor pasiuni, paduri, dreptulu de cárcimaritu si de a
tíne tírgu de tíera si de septemana, s. a. s. a., pe cari
poporulu din deosebite parti le-a castigatu prin staruin-
tie si luptele energice ale DVóstre, s'aru urcá la mai
multe sute de mii. Elu scie, cá spre a poté efeptu
aceste, v'ati luptatu cu multu curagiu, nu in contra unoru
simpli moritori, ci in contra celoru mai puternici din
tíera. Elu scie, cá de multe ori v'ati aruncatu positiunea
in cumpena; ati fostu denunatiati la guvern si chiaru la
cabinetu, dara totudeaun'a ati invinsu, pentru-cá ati
aperatu „dreptatea“; si pentru-cá ati aperi-o fara
nici-unu interessu personalu. Românii ve cunoscu prea
bine, ei cunoscu si numerosii articli esiti din pén'a
DVóstra in tóte limbele tieriei intru aperiarea drepturilor
nationali si materiali.

Si pentru-ce? V'a datu dóra ceva poporulu romanu?
Nu! absolutu nimic. Din contra, DVóstra i-ati datu,
ajutándu scóle, biserici si studenti, fiii poporulu fara
deosebire de confessiune.

L'ati iubit, cá astufeliu v'au crescutu parintii;
l'ati iubit „atunci cându d-ta erai omu liberu, ér po-
porulu in catusie, atunci cându altii in positiunea
DVóstra se rusinau a semarturisi de valachi.

„Oh! si cáti Románi sunt nascuti din poporu, ér

asta-di se póta cu poporulu nemilos, aroganti si . .
si éra si . . .

Si cine v'a insultatu pe DVóstra prin calumniarea
familiei DVóstre?

Ii cunósceți? da; cine nu'i cunósce? N'aveti de
cátu se voiti, noi cu totii ve stamu intru ajutoriu; des-
larvati'i, se'i cunósca lumea dupa adeverat'a loru fi-
sonomia.

Unu singuru omu s'a aratatu obiectivu; acela ce pu-
çinu a marturisu, cá sunteti unu barbatu cu caracteru
solidu, juristu practic, care s'a interessatu de legile
asupritóre de Románi etc.“

Staruescu a ve rogá se publicati documentele
respective, nu intru aparare, — cáci acésta nu face
trebuintia — ci pentru luminarea celoru ce aru fi in
intunerecu, si pentru de a se potea prinde cu mân'a
scopulu reutatosu alu aceluor cari v'au insultatu
famili'a“.

— Fia!

II.

Complotulu.

Asia dara complotulu de a prinde pe Varga Ca-
tarina s'a urditu la casa tatalui meu! Prea bine! Dara
de unde o sciti voi acésta? Dela mine si dela fratii
mei de sicuru nu; éra ceialalti cari inpreuna cu Siaguna
isi petreceau tóte serile la casa tatalui meu pe cátu
timpu a fostu Siaguna in a. 1847 in Abrudu, precum
au fostu unchi mei Boerescii, spanulu cameralu Vida,
preotulu Tobias Amosu si alti mai multi functionari ces.
reg. sunt toti morti, cu densii nu mai poti documentá
nimicu.

Asia voru fi argumentatu si inventatorii acelei
minciuni.

Dara ómenii sunt ai naibei, ei scormonescu prin ar-
chivele statului si scotu la scrisori afumate, de cari nici
nu te ai fi nadaitu.

Voiu fi scurtu.

— Gubernatorulu comite Josefu Teleky provóca in
14 Novembre 1846 sub Nr. 1605 pe Siaguna, cá elu

se grabésca in comunei Abrudu-satu, Carpinisiu si Bu-
ciumu, spre a linisí pe iobagi si a'i induplecá la in-
plinirea robotelor, pentru-cá locuitorii aceluor comune
nu mai faceau nici-unu secretu, o spuneau pe façia, cá
ei nu sunt iobagi; cui nu'i place, se'i placa a merge la
ei si a'i supune cu arm'a.

Siaguna a respunsu gubernatoriului in 4 Decembre
1846 sub Nr. 1771 urmatórele:

„Insufletitu de omagial'a promptitudine, cu care
„me simtiu obligatu dupa puçinele mele poteri a impliní
„fara intardiare poruncile mai inalte, nu pociu se
„mai amánu a nu incunoscintia pe Escelenti'a vóstra in
„urm'a poruncei din 14/11 1846 Nr. 1605, cá precum
„imi scrie protopopulu Zlatnei Josifu Ighianu, nu se scie
„nimicu, cá revoltatórea Varga Catarina unde se afla;
„asia dara cá nu cumva sirguintiele mele se fia
„prea timpurii (időközeltöti), dupa parerea mea mar-
„ginita amafiatu de binesiducatoriula scopu,
„a amaná intreprinderea pasiloru necesari
„din partea mea in comunele Buciumu, Abrudu-satu
„si Carpinisiu, pâna cându se va întórce revol-
„tatórea éra indereptu. Convingéndu-se acei lo-
„cuiori despre trigele pericolóse ale Catarinei Varga,
„ei se o predea poterii administrative, cá se se
„póta escortá in tíera ei; cu atátu mai virtosu a amaná
„pasii necesari din partea mea, pentru-cá respectivii
„iobagi in urm'a sfaturiloru mele isi impli-
„nescu robotele cu credintia.

„Mi tínu de sánta datorintia (szent köteles-
„ségemnek ismerem) a incunoscintia pe Escel. vóstra
„si pe viitoru, despre tóte, cáte le va pretinde
„dela mine schimbarea inpregiarariloru in
„acésta cauza de mare interessu.

„Recomandándu-me in puternic'a protectiune si
„gratia, sum cu profunda omagiala reverintia

„alu Escelentiei vóstre

„celu mai plecatu servu

„Andrieu Siaguna,
„vicariu eppescu“.

Vom trata în urma si acésta însemnata cestiune. Asta-di se ne preocupam de starea materiala.

Candu dice cineva starea materiala la sateanu, dice cultur'a pamentului si crescerea vite-loru. Ambele au scadiutu in locu de a progressa. Se nu ni se respundia, ca cutare sau cutare mare proprietariu sau arendasiu a introdusu inbunatatiri in cultura. Acésta nu significa nimicu. Ce folosu daca 10 sau 20 de mari cultivatori exploateza bine, si sutimi de mii de cultivatori mici facu cultura rea.

S'a votatu legea pentru infintiarea creditului agricolu.*) Legea e buna, póte fi fórte folositóre populatiunilor nostre rurale, dara cu conditiune, de a introduce pe langa ea mai multe inbunatatiri destinate a areta si a facilita poporatiunilor rurale intrebuintiarea mijloceloru ce creditulu agricolu le va procura.

Este dara timpu de a se gandi la mesurile necesare pentru a ajunge la acestu scopu. Asta-di vomu indica numai câteva si ne rezervam a le desvoltá pe largu cu alta ocaziune.

Éta mesurile pe cari le propunemu si cari le supunemu aprecierii si studiului opiniunei publice si alu guvernului.

1. Infintiarea de magazine sau deposite, destinate a aduna cele mai bune sementie de cereale, de legumi etc., care voru fi distribuite satenilor cu pretiu scadiutu.

2. Crearea de herghelii sau turme de vite de cea mai buna rasa si facilitarea pentru sateni de a cumperá cátu de eftinu asemenea vite.

3. Introducerea in poporatiunile rurale a instrumentelor agricole, mai alesu a plugurilor celor mai perfectionate.

4. Infintiarea, daca se póte pe fiacare districtu, de exploatare typ (ferme modele) pe mosiele Statului.

5. Crearea unoru inspectori sau comisari rurali, cari se cutriere districtele, plasile si comunele, observandu, studiandu de aprópe nevoile poporatiunilor rurale, inbunatatirile de introdusu, si mersulu celor deja introduse; ei voru tine guvernulu in curentu de starea poporatiunilor si a agriculturii.

Acesti functionari potu fórte bine exercita totu-odata si unu controlu administrativu eficace asupra subprefectiloru si primariloru.

Ei potu servi si la adunarea datelor statistice, care sunt inca atátu de necomplete la noi.

Dara prim'a conditiune, ca acésta creatiune se dea róde bune, este de a numi barbati onesti, afara de ori-ce favoritismu politicu. In atare conditiuni credemu, ca fruntasii societatii nostre voru primi ca o onóre de a servi tier'a, aducendu-i servicie insemnate.

Éca in scurtu cestiunile care amu dorí se se studieze in timpulu vacantielor parlamentare. Ele sunt de mare insemnatate. Chiaru daca punerea in aplicare a acestoru idei ar trebui se coste mi-

*) Banca rurale.

— In 4 Ianuariu 1847 sub Nr. 46 Siaguna trimite a dou'a relatiune gubernatoriului Teleky, prin care i face cunoscutu, ca dupa-ce s'a convinsu din doué inpartasiri ale Tesaurariului graf Nádasdy, un'a din 29 Decembre 1846 si alt'a din 3 Ianuariu 1847, ca revoltatóre Varga Catarina a sositu deja la Buciumu, elu, Siaguna, va pleca in 14 Ianuariu la poporul resistentu*) (ellenszegülönép) si va merge in 18 Ianuariu in Buciumu.

— Complotulu dara s'a urditu in Sibiu, ér nu in Abrudu.

— „Acésta nu s'a sfetitu“, voru dice respectivii; dar assertiunea a dou'a, ca Siagun'a inpreuna cu tatalu meu au escortatu pe Varga Catarina la Belgrad, totusi va fi adeverata.

— Se póte, si nu prea.

Pe semne, lui Siaguna i s'au parutu prea multu doué dile, pana-ce se va reintórce la Sibiu, ca se-i refereze grafului Nádasdy cu graiu viu, ca-ci elu i scrie din Zlatn'a urmatóre epistola:

Nr. 116—1847.

„Escellentissime ac Illustrissime Domine comes actualis Intime status consiliarie, et Excelsi Regii The-saurarius Praeses.

„Domine Gratosissime!

„In nexu responsi mei sub 4-a c. m. et anni fati, habeo honorem Excellentiae Vestrae demisse referendi, conatum meum quoad ponendam efficacem obicem moliminibus perniciosae mulieris Catharinae Varga absque optato effectu haud fuisse, nam facta per me die 18-a ejusdem, in Ecclesia Circuli Isbita Colonis Bucsuanis exhortatione et admonitione, ut conformiter altissimis ordinationibus semet a conversatione et nexu cum mentionata muliere abstineant; eandem ipse heri vesperi Zalathnam ad Quartirium Illustrissimi Domini montani consiliarii a Nemegyei tuli, quacum hodie Enyedinum usque

*) In relatiunea din 4 Decembre 846 Nr. 1771 se dice, ca poporul isi implinesce robotele cu credintia.

lióné, credemu ca este de datori'a tierci de a nu esita nici-unu momentu de a se impune aceste sacrificii.

Asemene cheltueli sunt o sementia roditoare; ca si grauntele incredintiatu pamentului, ea inapoiesce de mii de ori semenatoriului prevedietoriu fructulu osteneleloru si sacrificiiloru sale.

Resultate de ale activitatiei.

(Urmare.)

Amu mai disu si amu rogatu pe lectori, ca resultatele alegeriloru dietali din acestu anu se nu le ia numai de scrii efemere, trecatorie, ci se aiba patienti'a a le urmari, a le tine minte si studiá, ca se invetiamu din ele pe viitoru, ca vieti'a poporiloru nu sta din nimic'a tota de trei ani, ci din sute si mii de ani.

In acestea colone s'au aratatu pana aci mai multu numai tintu'a organeloru ministeriali, a clerului si a alegatoriloru romani din Transilvani'a, pentru cari conferenti'a generale din Sibiu decisese resistentia passiva. Pentru Ungari'a cu Banatulu s'a decisu participare cátu se póte de activa. Decursulu actiuniloru electorali in colegii romanesi din Ungari'a este pana acuma mai puçinu cunoscutu;*) de aceea vomu continua astadi cu alegerea din fostulu comitatu alu Zarandului, in care a caditu unulu din candidatii cei mai populari ai romaniloru. Drscriptiunea este asia de lunga, precumu nu prea sunt dedati ómenii in dilele nostre a o citi; noi o prescurtaramu in 1/3 parte, dara la 2/3 ceremu patienti'a lectoriloru.

Noi amu statu cu peptulu in conferentia, ca romanii din Ungari'a se mérga nesmintitu la urna. De si nu ne facuseram nici-o sperantia mare de reusita; una inse totu nu amu creditu: ca ministeriulu actuale se duca frica asia mare de candidati cari declara, ca tinu la nationalitatea loru si nu voiescu a trece de magiari, ci numai de aceea ce sunt: de patrioti totu asia de buni, daca nu mai buni decâtu magiarii nascuti.

Si acuma se ascultamu pe corespondentele din Zarandu, éra dupa acesta pre celu din districtulu Cetatii-de-pétra.

— Bai'a de Crisiu in 23 Iunie 1881. Onorabile Dle Red.! Amu cetitu in tote foile nostre romanesci despre cortesii, corumperile si presiunile sevirsute cu ocaziunea alegeriloru de deputati, atátu in Ungari'a si Banatu, cátu si in Transilvani'a, inse cortesii, corumperi, ilegalitati, fortie si presiuni seversite atátu de publice, ca in acestu cercu electoralu alu nostru, nu credu ca s'au comis in nici unu cercu electoralu din intréga Ungari'a. Nu numai ca ti-se facea greatia si scárba, vedindu cum insi aceia, cari erau chiamati se sustiena legea, o calcau in picioare, si facéu faradelegi pana la scandalu; ci din contra iti-venea mai multu de cátu greatia audindu-i adresandu-se cátra cealalta partida, ca se nu agiteze,

*) Vedi totusi in Obs. Nr. 50 dupa Luminat.

pana candu acésta nu cuteza nici macaru se-si casce gur'a, se vorbéscá despre lucruri economice, ca-ci indata o amenintia cu inchisóre. — Celu mai renumitu scriitoriu din intréga Europa nu ar' fi in stare se descrie actulu alegerii din fostulu comitatu alu Zarandului asia de fidelu, precum s'a sevirsitu acel'a; ca nu este omu pe lume, se-si póta inchipui atâtea siarlatanii, câte s'au comisu in acestu cercu electoralu.

De óre-ce scopulu meu este a face cunoscute publiculu romanu, pe cinstitele fetie romane, cari au contribuitu in gradulu superlativu la aceste faradelegi; amintescu despre actulu alegerii numai pe scurtu, avendu firm'a sperantia, ca despre acesta s'a tramisu déjà corespondintia mai in detailu, la tote foile nostre romane din patria.

In 16/28 Iunie a. c. toti notarii cercuali din aceste 2 cercuri pretoriale, au cutreeratu ca furnicile comunele, stringendu pe toti alegetorii la unu locu, si ducendu-i cu densii la ei acasa, unde, precum mi-s'a spusu, dupa-ce au inpartitu fiecarui alegetoriu câte 2 fl., éra matadoriloru 5—10 pana la 50—100 fl. tota nóptea iau tractatu cu spirtu. In diu'a urmatóre de alegere, 17/29 Iunie, fie-care notariu asiediendu-si alegetorii sei in carutie platite cine scie de cine, iau transportatu la resiedinti'a pretoriloru, unde apoi atátu acesti'a cátu si adjunctii loru, au lasatu se puna de nou cepulu la câte o bute de spirtu, aducendu-le si musica, langa care si-au petrecutu pana dupa 8 óre.

Se vedemu pana ce-si petrecu acestia cu pretorii si notarii in resiedintiele pretoriloru, ce se intempla in Bai'a de Crisiu, loculu de alegere.

Presidele actului de alegere Dlu advocatu Ribiczey prin o cuventare, pe care nici unulu din cei presenti nu au intieles'o, despre §§-i din 1874, dechiara actulu alegerii de deschisu, si provóca pe alegetori se se despartia in 2 grupe: cei ce voiescu se voteze pentru Dlu candidatu guvernamentalu „Fekete“, se intre in curtea ospetariei, ear' cari sunt pe partea candidatului nationalu S. Borlea, se ocupe loculu, intr'o gradina langa ospetaria si drumu. Si ce se vedi: dintre vreo 400 alegatori presenti, peste 370 se tragu la partid'a lui Borlea, éra restulu de 30 intrá in curtea ospetariei, dar' si intre acesti 30, nu au fostu nici unu alegatoriu romanu, ci numai cocisii dloru magiari, si vre-o cátiva derbedei neindreptatiti la alegere, din Bai'a de Crisiu.

Dlu preside indata dá ordinu a se trage cordonu intre aceste 2 partide, si militi'a isi face datorintia, inchidiendu calea intre ambele partide; apoi cu o voce inalta si sonora anuncia alegatoriloru ca peste o jumetate de óra se va incepe votarea.

Din ce cauza a despartitu pe alegatori in 2 parti, si a lasatu se se traga cordonu intre densii, pe la 8 1/2 óre, si votarea se se intemple totusi numai peste 1/2 de óra, nimenu nu ia plesnitu prin minte; inse nu multu dupa aceea, a sciutu fiacare. Acésta a fostu cea dintáiu manopera,

„iturus sum, Domine Vice Comite I. Cottus Albi inferioris Georgeo Pogány me officiose concomitante.

„Gratius demisse devotus imo cum venerationis

„Excelentiae Vestrae

„Zalathnae, die 19 Ianuarii 1847; „humilissimus

„servus, Andreas Schaguna, Generalis Vicarius disunitus“.

— Cu cátu mai multu se va scocióri unu lucru, cu atátu mai reu va fi, — dise „tata mosiu“ in lun'a lui Martiu 1880. — (vedi memoriu part. III pag. 75)

III.

Podivinski, tiranulu moşiloru.

Intre dissertatiunile cari s'au tinutu in 28 Iuliu 1862 in Brasiovu, in adunarea generala a Asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, a fostu una a domnului Ioanu Puscariu, pentru compunerea unui Album, despre familiile nobile române din monarhi'a austriaca. Dsa intre altele a disu:

„In servitiulu meu publicu am avutu ocaziune de „a vedé in cele mai simple colibi ale familielor nobile „multe si scumpe odóre de asta specialitate“.

— Si dupa-ce intr'unu discursu interesantu trece in revista mai multe familii nobile române din Ardealu continua asia:

„La fântânele Ariesiului vomu gasi pe Aronescii „de Bistr'a, ai caroru antecessori au siediutu pe tronulu „Moldovei;*) obositi de luptele cele multe cu semilun'a „si-au cautatu unu limanu la Bistr'a si Detunat'a.

„Oh! si câte si mai câte de aceste ilustre familii; „câte si mai câte documente pentru natiune, pastrate „la acestia de sute de ani.

„Ei! dara ce folosu, ca aceste tesauere stau inca „ascunse, ce folosu, ca natiunea inca nu le folosesce.

„Numai cu exploatarea acestoru mine de auru, ne

*) Totu astufeliu scriu mai multi cronicari ardeleni. Sincai vorbindu despre meritele familiei Aronesciloru, asemenea dice, ca acei Aronesci isi tragu originea din famili'a domnitoriloru Aronu. Red. Obs.

„vomu inavuti glori'a trecutului nostru, si speranti'a „pentru unu viitoru mai suridietoriu.

„Numai cu cunóscerea acestoru documente, ce le- „au scapatu infortuniulu timpului, vomu poté comprobá, „ca natiunea e plina de merite, plina de virtute si „eroismu, plina de amóre cátra patria.

„Cautati, si ve veti mirá de splendóreá numeró- „seloru documente, ce le pastrédia familiile nobile române, dinpreuna cu urmele de sistematicele „loru persecutari. — Si daca ici colea nu le vomu „mai gasi, vomu affá celu puçinu, ca unu membru alu „familiei au trecut cu pergamentele peste munti; ca „altulu absolvandu scólele au trecut cu ele in castre „straine; ca in cutare timpu s'a mistuitu de cutare „focu etc.“

— Adunarea generala, inpreunata cu cea dintáia espositiune româneasca, a fostu cea mai numerósa si mai splendidu dintre tote adunarile de pana acum; acésta adunare l'a ascultat pe dlu Puscariu cu multu interessu, esprimandu-si aprobarea si complacerea prin viu aplausu.

Si, dlu Puscariu a vorbitu mare adeveru.

In famili'a nostra inca se afla urme de persecutiune sistematica. Famili'a nostra inca mai pastrédia documente, — câte le-a potutu scapá din nefericirile trecute preste dens'a la anii 1784 si 1849 — cari comprobéza adeverulu acelei assertiuni. De si aceste documente sunt in strinsa legatura cu faptele istorice descrise de mine in partea a III din memoriulu meu, la capitulu VII „Terra Abrud“; de si am disu, in partea I „O lacrima ferbinte“, ca istori'a familiei mele e strinsu legata de istori'a muntiloru apuseni, eu totusi nu le-am publicatu. Am voitu se le lasu copiiloru mei de o suveniru istorica familiara.

Acum le publicu.

(Va urmá.)

contr'a partidei lui Borlea; pentru-că pe la 9 ore subpretorele din Bai'a de Crisiu Gosperda, romanu s'eu serbu, nu sciu ce e, numai unguru nu se presentăza pe o gl'ba alba, cu unu batiu in mana, beatu că tunulu, in fruntea unui transportu de vreo 18 carutie, — cu câte 10—12 alegatori si nealegatori beti, pe câte o carutie, — incungiuratu de notari si judi comunali, firesce toti romani; trece prin cordonulu partidei lui Borlea, facendu-si locu cu batiulu, striga in gur'a mare cătu ce p'ote, face sgomotu ne mai pomenitu, urla că turbatu, dandu porunca vagabundiloru, ce s'au strinsu in larm'a lui, inprejurulu densulu, că fiecare se prindia frenele cailoru dela câte o carutie, si se-i bage cu sil'a in curtea ospetariei. Inzadaru strigă partea cea mai mare a alegatoriloru din carutie, că densii se tienu de partid'a lui Borlea, subpretorele nu a voit se-i asculte, ci dadea din poteri atātu in cai cătu si in alegatori, până ce a intratu cu ei in curtea ospetariei, de unde apoi nici unuia nu ia fostu concesu se ésa mai multu afara.

Nu trecu 10 minute dupa acésta intemplant, si se aude din partea contraria de cătra Bradu unu sgomotu cumplitu, strigate insocite de sunetele muzice. Ce se vedi? In fruntea unui transportu mare de alegatori romani, pe care'lu escortă gendarmari'a din Bradu, se apropie subpretorele cercului Bradu; unu moicu sodalu de palariu cam de vreo 17—20 ani, romanu din nascere, aducea unu tricoloru ungurescu; alegatorii erau incungiurati de căti trasi-inpinsi de prin Bradu: cocisi, vagabundi, zdrântieri, toti dedeu mână de ajutoriu subpretorelui si notariloru lui, că se nu tréca vre unulu din alegatori la partid'a lui Borlea; iau dusu pe toti, cum duce tieganulu pe ursu de nasu, si iau bagatu in curtea ospetariei, de unde nu a mai fostu reintorcere. Arier-gard'a la acestu transportu, a fostu Dlu Forsch, proprietariu in Bradu, svabu de nascere, cu unu nemzeti tricoloru in mana, calare pe o martioga de calu.

Celu dintaiu din partid'a lui Borlea, a fostu Rev. D. protopopu Nicolau J. Miheltianu, care a protestatu in contr'a acestoru abuzuri si ilegalitati, intrandu la presidele, si rogandu'lu se binevoiesca a provocă de nou p' toti alegatorii, se tréca la partid'a, carui candidat voiesce se-i dea votulu; presidele inse ia respunsu scurtu: Eu mi-am implinitu datorint'a. E bine, reflecta Dlu prot'a, inse acestea 2 transp'orte nu au fostu presente, cându s'a datu ordinu se tréca facare liberu la partid'a care voiesce. La acésta reflectiune presidele respunde: Te provocu Dle, se esi afara, că-ci la din contr'a, déca mai vorbesci, lasu se te aresteze.

Ce nelegalitati si corumperi s'au sevirsitu in ospetaria, o sciu toti, rezultatulu s'a vedutu la votare, că partea cea mai mare din trensii, nici numele loru nu si-lau mai sciutu, necum se scia alu candidatulu loru.

Voindu mamelucii, că la totu casulu se reéca cu o majoritate grandioasa, capii si derbedei au esitu din taber'a loru si au intratu in partid'a lui Borlea, incependu de nou cortesiiile, prin promisiuni, amagiri, amenintia si prin tóte mijlocele mârsiave. Ai nostri nu cutezau se le dica nimicu, că la momentu-i amenintiau cu prinsóre; doi dintre preotii mai de frunte, au indrasnitu se dica subpretorelui, că nu-li este ertatu se cortesiesca pe facia, acesta inse la momentu a strigatu dupa gendarmaria, si pe ambii preoti iau dusu la prinsóre, spre cea mai mare scandalizare a poporului. Me temému că o se se intemple scandalu, inse multamita Dlui Prot'a Miheltianu, care indata a domolitu poporulu, dicendu-i, că ei iau inchisu, éra ei-i voru liberá. Intre acesti 2 preoti tramisi la inchisóre, unulu: Simeonu Groza, preotu be-tranu si veneratu, avea pe peptulu seu done decoratiuni mari de aur, primite in 1849 pentru servitiile prestate patriei. Cându l'a escortatatu gendarmari'a, a esclamatu: me ducu la prinsóre inpreuna cu doi imperati, prin cari densulu a intielesu chipulu Maiestatii Sale, pe cele 2 decoratiuni.

Din inteleginti'a romana de partid'a lui Borlea, nici unulu nu a remasu neamenintiatu cu prinsóre; toti vagabundii din Bradu si Bai'a de Crisiu, ba si jidanii ce stringu rize (carpe), inca avéu dreptu se dispuna cu gendarmaria; vedeai pe câte unu prapaditu cătu de zdrantiosu strigandu: zsandár! ezt az urat zárja be (pe acestu domnu se-lu inchidi), si gendarmari'a-i érá de locu la dispositiune.

Pe la 2 ore p. m. observandu mamelucii, că voturile lui Borlea incepu a egalisa pe ale lui Fekete, nu au avut se face, firesce spre daun'a loru, dar' au trebuit se urce pretiulu, si inca pe

cum mi-s'a spusu, dela 2 la 10 fl. pentru unu votu; acestu „Gschäft“ a avutu mai multu efectu decâtu amenintiarile, că-ci ne-au rapitu din mijloculu nostru pe vre-o cătiva mai slabi de angeru, precum si vre-o doi preoti.

Cu tóte acestea reusirea lui Borlea érá sigura, déca nu intrebuintiau si cea mai mârsiava ilegalitate. Cei din curtea ospetariei votau si de câte 2 ori unulu; pentru alegatorii, despre cari sciau că nu s'au prezentatu la alegere, ba ce e mai multu, toti servitorii au votatu cu densii; dovada: că servitoriulu subpretorelui Gosperda, strigá in gur'a mare, că elu a votatu de 2 ori, de si nu au avut dreptu nici-odata. — Protestat-a si Dlu Margineanu la tóte ilegalitatile, si totudeauna a fostu amenintiatu cu inchisóre.

Din partid'a mameluciloru fiacarui mucosu, prepaditu si zdrántieru, érá ertatu se siéda in sal'a de votisare cu sugarile in mana, fumandu si conversandu dupa placu; pe cei din partid'a lui Borlea, nu-i lasau chiaru nici de 5 pasi se se apropie de treptele salei, necum se intre in sala, chiaru pe Dlu Prot'a Miheltianu l'a alungatu gendarmari'a in mai multe rendari de pe trepte; pe cându la ómenii nostri nu le érá ertatu nici afara se vorbésca cu tonu inaltu, pe atunci ai loru, si respective Dlu Portschi, avea dreptu se urle cătu pote in sala: jaj de részeg vagyok! (o cătu sum de beatu), la ce Dlu membru de incredere din partea lui Borlea, 'ia respunsu: látszik, (se vede). De aci sa escatu cërta.

(Va urmă)

— (Dupa Luminatorulu). La alegerea din Biserica alb'a au lucratu cu totu adiasulu in contra dlui Vinc. Babesiu candidat nationalu, popii romanesce Avramu Murgu din Petrovosella si popa Pincu celu din Nicolintiulu mare, alaturea cu ei si trei popi serbi, toti cinci in fruntea alegatoriloru, „cu bilete late in pelari'a popésca, că nisce nebuni,“ adaoge corespondentele.

Dupa acelasu diariu, in cerculu romanesce Fagetu, isi asigură glori'a numelui seu protopopulu romanesce Atanasie Ioanoviciu, care a lucratu din resputeri, că se ésa din urna deputatu alesu jidovulu Harkányi candidat alu ministeriului. Acelu protopopu nu s'a indestulatu nici cu atăta, ci dupa alegere, adresandu-se cătra alegatori ii infruntă dicundu, că in alte doue periode votasera cu totii pentru acelasu candidat, éra acuma se desbinare; apoi laudă pe Harkányi că „pe mirele“ cercului Fagetu. In fine totu acelu protopopu ridicandu unu toastu a disu: Domniloru, acésta e o di de Pasci, in care trebue se ne bucuramu si se ne veselimu etc.“

Cumplitu p'ote se fia obligatu acelu protopopu cătra acelu evreu Harkányi, pentru-că se aiba in pertinentia de a compara dio'a alegerei lui cu dio'a invierei lui Isusu Christosu.

Dupa acelasu diariu in colegiulu Josasielu din comit. Aradului romanii nationali avusera candidat pe protopopulu Const. Gurbanu din Buteni, érá gubernamentalii pe G. Constantini dela Aradu. Alegatorii nationali se adunasera la locul istoricu, unde nebunulu tiranu Hatvani spendiurase in a. 1849 pe neuitatulu advocatu si prefectu J. Buteanu; dara ungurii au adusu o compania soldati de linia, cu ajutoriulu careia au arestatu preoti si invetiatori, érá candu au dusu in arestu si pe preotulu G. Rada din Pausieni, numai că-ci a strigatu se traiésca Gurbanu, poporulu alergandu se incercă se'lu scape, dara l'au moderatu altii. Au inchisu si pe unu viconotariu anume Vas. Stefanu.

Espositiunea de manufacturi si de agricultura.

Dupa-ce comitetulu Asociatiunei transilvane fu incoltitu asia precum se vediu din actele publicate, a urmatu óresicum firesce, că se se latiésca in publicu cele mai diferite faime, care daca nu érá in favórea espositiunei, apoi cu atātu mai puçinu sunau că complimente facute gubernului. Din tóte opiniunile sinistre cea mai batetória la ochi este aceea, că daca comitetulu nu ar fi cerutu dela gubernu mic'a subventiune de 2000 fl. v. a., pentru impartire de premie, din sum'a de 339.050 fl. votati de cătra dieta anume pentru incuragiarea agriculturii si a industriei, nu ar fi trecut prin mintea nimenui a caută nodu in papur'a comitetului. Chiaru acum se prepara pentru tótna in diversele parti ale Ungariei câteva espositiuni partiali, unele agronomice, altele de vite si un'a dela Késmark numai de canepa, de inu, pensarii si totu felulu

de tieseturi esite din industri'a de casa. Acésta va fi cea mai interesanta din tóte, in care se voru produce mai alesu femeile slovace.

Alta fama s'a latitu, că publiculu s'ar fi descuragiatu. La acésta respunde insusi publiculu, care anuntia mereu obiecte de espositiune, éra unele dómne au si inceputu a le trimite in natura.

Se mai sustine ici-colea cu cerbicia absurd'a fama, că si cum la espositiunea nóstra s'aru cere numai lucruri femeiesci de pe la sate, érá dela femeile din cetati si orasie (cocóne, dómne, dame) nu s'aru primí. Vorba mai absurda si mai de nimicu decâtu acésta'nici că se mai p'ote alt'a, si auctorulu ori auctorii ei au scornit'o sau din reutate, că se'si bata jocu de elit'a femeiloru nóstre si se le aduca in prepusu, că si cum nu aru scí se lucre nimicu, sau daca cumva este femeia aceea ce a scornitu secatur'a, atunci a facut'o sau spre a pacali pe altele, că se le descuragiedie si asia se se produca numai dens'a; ori-că p'ote se fia vre-o somnurosa si lenesia de acelea, despre care descanta fetorii:

Hop tiurca rea de furca,
Pune furc'a si te culca,
Si te scóla somnurosa,
Că'i află canep'a tórsa,
Un'a tórsa, alt'a rósa,
Că cód'a vacei de grósa, etc.

Avemu la mana 2 epistole dela dóne dómne de o inteligentia si cultura atātu de superióra, pe cătu este de sublimu si patriotismulu domni'a-loru. Daca nu le-amu cunósce firm'a vointia de a remané necunósce publiculu până in 15/27 Augustu, le-amu deschide cu mare placere acestea colóne, pentru-că se védia ori-cine, căta importantia se dá in vecinatatea nóstra la o espositiune, precum este cea asteptata in Sibiiu.

S'a mai disu, că manufacturele care se voru trimite, trebue se fia facute numai din anul acesta. De unde si până unde? Nicairi nu s'a pasu o conditiune ridicula precum ar fi un'a cá acésta. Fia manufactur'a espusa de ori-si candu, numai se fia de man'a propria. Aveti ladi, dulapuri, cóstene, „chifonieri“, pline lucrate de manile dvóstre, nimicu nu ve inpedeca se trimiteti din acelea si se le primiti éراسi indata dupa inchiderea espositiunei, afara de unele, pe care v'aru placea se le donati in folosulu fondului natiunei.

In fine alta fama si mai cornurata pusa in circulatiune totu cu scopu de a compromite pe gubernu in ochii Europei, a strică si intreprinderei. S'a disu nici mai multu nici mai puçinu, decâtu că daca vre-unu romanu sau romana care petrece in alta tiéra, ar trimite obiecte la espositiune, acelea s'aru confiscá. Chiaru acum se trimitu multime de obiecte din Ungari'a la o espositiune din Germani'a, si de câte-ori se face alergare de cai in Bucuresci, grafii si baronii din Transilvani'a alérga acolo cu caii loru si castiga premie. Cum potu ómenii dá crediementu la atâtea fantasii! Se se trimita obiectele dreptu la Sibiiu, cătra comitetulu espositiunei; sau daca crede mai siguru, cătra o persóna anumita; este apoi atacarea comitetului a le scóte din vama pe l'anga inplinierea formalitatiloru, conformu declaratiunei de care au se fia insoçite cá ori-care alta marfa.

— (Espositiunea romana). Anunciurile de obiecte la espositiunea romana sporescu din di in di. In continuarea celoru ce le-amu publicatu déjà, s'au mai avisatu: dela Copacelu lucrari de ale eleviloru scólei granitieresci; dela Racovitia diverse obiecte din industri'a de casa; dela Odorheiu unu cuptoriu de feru; dela Bucuresci o perina de canapea din soldii de pesce; dela Habicu 101 obiecte diferite din agricultur'a si industri'a de casa; dela Sibiiu carti; dela D. Samartinu grau si diferite obiecte din industri'a de casa; dela Vestemu lucrari de ale eleviloru scólei granit.; dela Mediasiu pane, cereale, vinuri si obiecte din industri'a de casa; dela Voil'a si Ohab'a lucrari de ale eleviloru scólei gran.; dela Borgo-Suseni 2 fetie de masa si unu covoru de haras, dela Timisiór'a piei, cisme, fotografii si obiecte din indust. de casa; dela Bacsig o fatia de masa; dela Margineni lucrari de ale eleviloru scólei gran.; dela Aradu portretulu lui Vasile Alesandri brodatu cu margele si metasa; dela Fagarasiu piei, palarii, papuci, o masa poleita, vinuri si lucrari din industri'a de casa; dela Rodn'a vechia unu covoru si 4 stergare.

— (Edificiulu espositiunei romane) s'a inceputu in dilele aceste a se redicá. Frontulu edificiiu are o lungime de 50 metri; perpendicularu pe frontu se estinde in dosu o galeria de 25 metri in lungime; largimea este de 10 metri si inaltimea de 8 metri. Lumin'a trebuintiósă se dá prin 27 ferestri mari. Intrarea principala (portal) frumosu

decorata, are o lărgime de 10 metri. Edificiul este asediatu pe unu frumosu planu (grădin'a archiepiscopéscă) asia, în cătu se va prezentă în totalu fôrte bine. La sfersitul acestei luni edificiul va fi terminatu.

— Nr. 30—1881. Onorabilelui Comitetu centralu de espositiune la Sibiiu.

Subscri's'a eforia va tramite dela scól'a nôstra pentru espositiunea romana urmatóriele obiecte facute de scolari:

1. Probe caligrafice 4. 2. Palaria de paia 1. 3. Peria de vestminte 1. 4. Peria de lustruitu 1. 5. Peria de curatitu 1. 6. Peria de unsu 1. 7. Peria de cai 1. 8. Plugu, formatu micu 1. 9. Corfa de rachita — de póme 1. 10. Corfa de érba de mare — de póme 1. 11. Corfa de mana pentru dusulu vîptului la campu 1; cari se voru aduce la timpulu seu prin subscrisulu diriginte si secretariu eforiale.

Efori'a scolaria.

Vistea inferiore, in 15 Iuliu 1881.

Stanciu, Georgiu Munteanu,
v.-presid. efor. dirig. si secret. efor.

Croati'a.

— Agram domineca 17 Iuliu. Bucuria es-traordinaria domnesce atātu în capitala, cătu si in totu cuprinsulu Croatiei. Maiestatea sa imperatulu si regele a sanctionatu prin unu prea înaltu manifestu incorporarea definitiva a teritoriului grani-tiariu si cu acésta împlini ferbintea dorintia nutrita de multu in pepturile tuturoru slaviloru meridionali. Pe lănga manifestu au mai aparutu si alte rescripte si bilete prea înalte, relative totu la acelu actu maretiu. Iluminari, musica, conducte cu facile si alte manifestatiuni de bucuria urmara 2 dile nein-cetatu. Slavii meridionali au în adeveru cauza destula că se se bucore cu atātu mai multu, cu cătu au fostu mai amaru chicanati in cei 12 ani din urma prin barbatii de statu dela BPest'a cu acésta cestiune de viétia, până ce in fine în-vinsera abia. Au generali, magnati, ómeni multi de salóne si bogati; resistenti'a inse fusese asia de mare si renegatii le puneau atâtea pedeci, îi tra-dasera de atâtea ori, în cătu abia acuma reusira cu împlinirea dorintiei lor. Cu teritoriulu grani-tiariu croatii castiga nu numai locuitori dedati la regula, ci si avutii immobili fôrte intinse. Le gra-tulamu din sufletu.

Din afara.

— Franci'a. In Paris se celebră in 14 si 15 Iuliu aniversari'a unui evenimentu istoricu, adeva alu luarei si sfarmarei de închisórea ce fusese cunoscuta sub nume de Bastila, unde până la 1790 se închideau la unu simplu mandatu se-cretu, persóne care steteau în prepusu de agitatori politici, sau si ómeni neplacuti vreunuia din mi-nistrii, ori vreunei amante de ale regiloru. Acésta serbatóre politica, că simbolu alu libertatiei recastigate, fu substituita serbarei Napoleoniloru din 15 Augustu, care nu se mai tine. Manifestarea de bucuria a milióneloru de poporu între musica, iluminatiuni, spectacole a decursu în ordine minu-nata si in spiritu simpaticu pentru republica.

Scirile din Afric'a sunt amestecate. Cetatea Sfax fu ocupata de cătra francesi in 16 Iuliu dupa o batalia crunta. Nu este exagerata nice scirea, că spre a sugruma tóta revolutiunea din Afric'a, se cere óste cea puçinu de 100 mii ostasi. Modulu de a se bate africanii ne revoca fôrte bine in memoria tóte căte le citimu în escelent'a istoria a lui Salustiu despre rancunele lui Jugurtha asupra lui Adherbal, Hiempsal s. a., despre opera-tiunile belice a le lui Scipio jun. si Sp. P. Albinus, până cându Cajus Marius aduse in a. 104 a. Chr. pe Jugurtha (legatu cu lantiu de aur) in triumfu. Au mai patit'o francesii cu Abd-el Cader cătiva ani, éra acumu o patu cu altu comandante periculosu anume Bu-Amema, despre care arabii credu că nu'lu prinde glontiulu.

— In Bulgari'a adunarea nationala (So-brania) alésa tocmă că diet'a Ungariei, proclamă pe Alexandru I de dictatoru pe 7 ani. Asia le trebue si bulgariloru, cumu isi sarara in cesti trei ani din urma, asia voru mama.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Un'a alta scrisóre dela Vintiulu de diosu incepe cu Motto: „Vai voue carii nu veti veni la alegeri!“ adeva cu acea formula de amerintiare audita la locuri nunumerate si repetita la urechile

alegatoriloru in mii de variatiuni; dupa aceea co-res-pondentele continua într'unu stilu simplu, facēdu ur-matóriele descoperiri:

Se scie On. Die Red., că acestu cercu in fôrte mare majoritate e romanu, aprocsimativu potu dice, că din 750 alegatori 500 minimulu sunt romani, 100 sasi si 150 unguri. In acestu cercu inteliginti'a romana e rara. Dicu rara, in întielesulu celu adevratu. Că-ci ce folosesce unu preotu, daca elu merge in frunte si candidédia. Pre cându a fostu aici alegerea, faimosulu cerculariu archiepiscopescu inca nu ne venise; asia nu se póte dice că preotii s'au dusu la alegeri de frie'a lui.

Asia poporulu romanu din acestu cercu fiindu lipsitu de inteligentia, fu lasatu si esplótatu de cine a voit. Se póte ca intalnirea ce au avutu alegatorii pre la orasie cu romani de caracteru le a insuflatu ca se nu participe la alegeri, si de aceea se audiă ca din cutare comune, nu voru se merge la alegere. Pasindu totu pre atunci la candidare si D. Lica contra deputa-tului guvernamentalu Zeik Daniel, acesta apoi a facutu că se se misce tóte petrile. Solgabirai din sate in sate. Conferintie in Ajudu la comitatu, apoi la solgabirai. Éru dupa acestea venira esecutorii — notarii. — Chia-mau pre ómeni la densii si le diceau: Deca tu nu vii se votezi cu Zeik Daniel ficiorulu comitelui supremu, atunci i vai de tine. Cându vei remanea unu cruceriu dare restante, esecuti'a 'ti e pe capu 'ti ia si pelea. Cându vei începe la secere, o se fii manatu o septe-mana la facerea drumului. De ti-va prinde vre-o vita de prin opritu, vei fi închisu cu septemanile etc.

Ore dupa terorisari (infricari) de acestea se mai póte retiné cineva, că se nu alerge la Vintiulu, mai cu sema fiindu că fiecare capata ceva de drumu, si caru-tiele i asteptau gata; pre acui socotela? Nu s'a pututu astepta dela poporu o respectare stricta a pasivitatiei, inse dela preoti si invetiatori, d. e. preotulu gr. or. din Contia, gr. cat. din Dostadu, invetiati. din Cutu si altii se astepta că se o respecte si se influintieze asupra poporului, turmei lui incredintiate, că si elu se o res-pecteze. Asia apoi nu e mirare, deca aici la ale-gere au participatu cam jumetate romanii. (Cele ce urmédia de aci înainte in puçine sententie, nu se mai potu publica).

Cum s'a facutu votisarea, nu interesédia pre on. publicu. Cu totu ca a fostu forte interesanta. Credeai că D. Lica e un Partenie Cosma ori alti candidati romani.

M.

— Primiramu cu tóta placerea urmatórea invita-tiune spre publicare.

Stimatiloru Domni!

Tinerimea romana cu rangu academicu in Sibiiu, indemnata din mai multe parti, cu deosebire de cătra junimea studiósă romana dela universitatile din Viena, Pesta, Clusiu spre a întreprinde pasii necesari pentru infintierea unei reuniuni literarie sociale a întregi tinerimi romane cu rangu academicu din monarchi'a austro-ungara, s'a într'unitu in 21 Iuniu a. c. la o consultare, in care acceptandu ide'a de a infintia o astufelu de reuniune, a decisu:

1. a se conchiama toti studentii romani cu rangu academicu din Austro-Ungaria, pe 27 Augustu a. c. la Sibiiu la o adunare de constituiere într'o reuniune lite-raria sociala;

2. pentru elaborarea statuteloru acestei reuniuni, precum si a programei adunarei de constituiere, a in-stitui o comisiune micsta pe 22 Augustu a. c. din căte doi delegati dela fia-care institutu mai înaltu din Austro-Ungari'a, care e cercetatu de tineri romani;

3. pentru a usiora lucrarea acestei comisiuni micste, a se alege din sinulu seu o comisiune de cinci, pentru elaborarea unui proiectu de statute, care la diu'a mai susu însemnata se va presenta comisiunei micste, eventualu, deca comisiunea de cinci isi va ter-mina lucrarea mai de timpuriu, se va trimite fiesce carui membru din comisiunea micsta spre studiare, si in urma;

4. a se arangia cu ocasiunea acestei intruniri unu banchetu din partea tinerimei romane. in onórea aso-ciatiei transilvane, care totu in diu'a de 27 Augustu a. c. 'si va tine adunarea sa generala in Sibiiu, in lega-tura cu o espositia romana.

Comunicandu-ve aceste concluse ale tinerimei ro-mane cu rangu academicu din Sibiiu, Ve rogamu cu respectu a le lua spre scientia, si in deosebi:

1. a alege 2 delegati din sinulu DVóstra pentru comisiunea micsta, si ai recerca, că la diu'a amintita se se afle in Sibiiu;

2. a lua parte in numeru cătu se póte de mare la acésta adunare, pentru a ne poté infatiasia cu dem-nitate intelegentiei romane adunate pe acestu timpu in Sibiiu si că manifestatiunea nostra se póta avé valórea si imposanti'a cei se cuvine, si in fine;

3. a ne comunica până in 15/27 Iuliu a. c. atātu numele delegatiloru DVóstra pentru comisiunea micsta, cătu si o consemnarea studentiloru (cu numele, locuinti'a si post'a ultima), cari in anulu espiratu au cercetatu prelegerile institutului, unde sunteti si DVóstra ascu-tatori, de órece apropiandu-se timpulu ferieloru, o mare parte va fi departe de loculu studiiloru sale, si prin urmare va fi de lipsa a ne adresa cu invitarea pentru adunarea de constituiere, la loculu unde 'si voru pe-trece feriele.

Contandu la sprijinulu si conlucrarea DVóstra pentru realisarea ideei frumóse de a infintia o reuniune literariu-sociale a tuturoru studentiloru romani din mon-archia, prin care se fimu in contactu continuu unii cu altii, si care se servésca de casa pentru incercarile nóstre in literatura, si pentru perfectiunarea nóstra pe terenu sociale profitamu de ocasiune pentru a Ve asi-

gura despre deosebita consideratiune ce Ve o pa-stramu.

Sibiiu in 1 Iuliu 1881.

Din incredintiarea tinerimei romane din Sibiiu:
Romulu Furduiu. Dr. Absolonu Todea.

Sciri diverse.

— (Necrologu). Iuliu Mihalyi de Apsa, majoru in Regimentulu c. r. alu 10. de Husari, Petru cu soci'a sa nasc. Ludovica Simonu si pruncii sei Flo-rentinu, Sofia, Gavrilu, si Petru, Victóru episcopu gr. cat. alu diecesei Lugosiului, Joanu cu soci'a sa nasc. Paula Dunka, Gabriel, Elena ved. Várady cu fiia sa Juliana, si Maria, cu ánim'a infranta de durere anuncia incetarea din viétia a prea iubitei loru mame

Juliana ved. Mihályi nasc. Man de Sajó

care in etate de 69 ani a adormitu in Domnulu in 16 Iuliu. Inmormentarea fericitei in Domnulu se celebră si împlini in 18-a Iuliu la 3 óre d. m. in comun'a Saraseu, comitatulu Marmatiei.

Matrona prea demna de veneratiunea romániloru, si a tuturoru compariotiloru, care a sciutu se crésca fii si fice, de cari ar potea fi mandra ori-ce natiune si po-poru. Fia'i tierin'a usióra si memori'a binecuventata in tóte generatiunile! Red.

— (Anunciu!) La dorinti'a inteligentiei din Zlagna si giuru, adunarea generala annuale a subdes-partimentului VII alu asociatiunei transilvane conchia-mati pe 24 a lunei curente se amana pre 31 Iuliu anul curente dupamédi la 2 óre.

Abrudu in 15 Iuliu 1881.

A. Filipu,
directoru.

— (Caletori'a triumfala a ministrului Colomanu Tisza in Transilvani'a). Partisanii ministrului presiedinte l'au candidatu asta-data si alesu ori proclamatu in trei colegiuri. Acésta se faci inadinsu, că nu cumva se o mai patia că in celalaltu periodu, candu atātu escel. sa cadiuse chiaru in Dobritinu, cătu si alte escelentie pe airea. Pentru casuri de acelea se mai ia si precautiunea de a se candidá ministrii in căte unu colegiu saracu, ai caroru alegatori au o multime de cause si afaceri pe la ministeriu. Dnulu Col. Tisza fu alesu si la Sepsz Szt. György in comitatulu Treiscaune, unde comunele, nobili si familiile de magnati au multe nevoi. In comun'a vecina Ilyefalva fusese alesu minis-trulu Trefort, care cá si esc. sa, cadiuse alta-data in Un-gari'a. Diariiele ministeriali preparara pe partisani cu câteva dile mai înainte la caletori'a triumfala a minis-trului presiedinte pe la Oradea si Clusiu până in Se-cuime. Conformu programei preparate ministrulu fu in-timpinatu si la marginea comitatului Brasiovu, statiunea Apatia de cătra dlu Roll v. comitele municipiului, éra din partea romaniloru de cătra rev. dnu protopopu gr. or. Joanu Petricu in limb'a romanésca. (Dnulu pro-topopu este parinte alu unei familii númerose si soci'a sa e in viétia, dara „P. Lloyd“ ilu face in telegramulu seu episcopu). De aci ministrulu trecu din statiunea Feldiór'a la apele minerali Valcele (Előpatak), unde fu primitu cu pompa usitata la unguri, dara érá pe aci se i se intemple unu desastru, că-ci pe promenada valea afunda de trei metri fiindu coperita cu scanduri, acestea putrede cum erau, se rupsera si vre-o treidiece de ómeni cadiura unii preste altii in apa, luandu multi contusiuni grele, dara ministrulu scapă; preste pucinu inse si plecă la S. Szt. György, unde in alta di, domineca, in 17, secuii ilu fecera cetatianu de onóre, éra escel. sa isi faci raportulu seu cá deputatu in cei trei ani espirati. Sér'a se si departă de acolo.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

19 Iuliu st. n. in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 7.50—8.30
Grâu, amestecat	1	„	„ 6.30—7.10
Secara	1	„	„ 5.60—6.—
Papusioiu	1	„	„ 4.40—4.80
Ordii	1	„	„ —.—
Ovesu	1	„	„ 2.50—2.90
Cartofi	1	„	„ 1.60—2.—
Mazare	1	„	„ 8.50—10.—

Cancelari'a
advocatului Dr. NICOLAU OLARIU
se afla strad'a Cisnadiei Nrulu
43 — etagiulu primu.

(28) 1—3

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**